Guía Docente			
Datos Identificativos			2019/20
Asignatura (*)	Bases didácticas da educación especial inclusiva	Código	652G01034
Titulación	Grao en Educación Infantil		

Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuadrimestre	Terceiro	Optativa	4.5

Idioma	CastelánGalego		
Modalidade docente	Presencial		
Prerrequisitos			
Departamento	Pedagoxía e Didáctica		
Coordinación	Rodríguez Machado, Eduardo Rafael	Correo electrónico	e.rodriguez.machado@udc.es
Profesorado	Rodríguez Machado, Eduardo Rafael	Correo electrónico	e.rodriguez.machado@udc.es
Web	erodriguezmachado.wordpress.com		
Descrición xeral	A atención á diversidade é un dos elementos claves a desenvolver no sistema educativo. Resulta de especial importancia que o profesorado de Infantil teña sexa consciente da necesidade de adoptar modelos de traballo que favorezan o desenvolvemento persoal de todo o alumnado, independentemente das necesidades e características que teña cada alumno e alumna. Por este motivo, é imprescindible que o futuro docente teña coñecemento de modelos de traballo de planificación e desenvolvemento da acción docente para responder ás necesidades de todo o alumnado, entre eles e elas, o que é destinatario da Educación Especial; daranse a coñecer experiencias educativas; procurarase a formación na elección, adaptación e elaboración de materiais e recursos educativos nunha aula na que hai alumnado con diferentes ritmos, intereses, necesidades, etc.		

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
A6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
A7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
A8	Saber informar a outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais que se propoñan.
A9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
A10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
A13	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalista; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.
A16	Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
A17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar ditos trastornos.
A21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
A23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e á mellora en educación infantil.
A28	Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas de innovadoras en educación infantil.
A32	Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.
B3	Aplicar un pensamento crítico, autocrítico, lóxico e creativo.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B23	Habilidades sociais para exercer o liderado na aula.
B24	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.
C2	Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.

C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
A6 Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.	A6		
A7 Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.	A7		
A8 Saber informar a outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais que se propoñan.	A8		
A9 Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.	A9		
A10 Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.	A10		
A13 Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalista; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.	A13		
A17 Colaborar cos profesionais especializados para solucionar ditos trastornos.	A17		
A21 Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.	A21		
A32 Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.	A32		
B6 Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.		B6	
B24 Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.		B24	
C4 Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.			C4
Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.	A4		
Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual	A16		
Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e á mellora en educación infantil.	A23		
Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas de innovadoras en educación infantil	A28		
Aplicar un pensamento crítico, autocrítico, lóxico e creativo.		B3	
Habilidades sociais para exercer o liderado na aula.		B23	
Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro			C2

Contidos	
Temas	Subtemas
1. A atención á diversidade na escola: evolución e modelos. Clasificación do alumnado con aneae.	Evolución da Educación Especial Modelos de atención á diversidade
2. As diferenzas de capacidades na aula de Educación Infantil	As diferenzas de habilidade motórica As diferenzas de habilidade relacional e comunicativa As diferenzas de capacidade cognitiva
3. As diferenzas por factores sociais, ambientais e culturais na Educación Infantil	Resposta educativa ante a diferenza sociocultural Inmigración e escola infantil
4.Medidas curriculares de resposta á diversidade na escola infantil	As adaptacións do curriculum en Educación Infantil: formas e modelos Os recursos educativos

5.Organización da resposta á diversidade na educación infantil. Departamento de Orientación, EOE, CFR, servizos externos...	O apoio educativo á diversidade: modelos e organización Organización. funcións e marco lexislativo do apoio á diversidade
6. O papel da comunidade educativa no proceso de deseño, planificación e implementación de iniciativas que camiñen cara a inclusión social	A implicación da familia A participación de axentes e institucións sociais A creación de equipos interdisciplinares para desenvolver a proposta de inclusión educativa
7. Uso das TIC aplicadas ás atención á diversidade	Aplicación: Storybird, Webquest, Caza de tesouro, Ferramentas de autor, Symbaloo, Rúbricas, Dianas, Apps...

Planificación				
Metodoloxías / probas	**Competencias / Resultados**	**Horas lectivas (presenciais e virtuais)**	**Horas traballo autónomo**	**Horas totais**
Sesión maxistral	A6 A9 A13 A16 A23 A28 C4	14	25	39
Estudo de casos	A4 A6 A7 A10 A13 A32 B3 C4	2	4	6
Lecturas	A7 C2 C4	2	11.5	13.5
Discusión dirixida	A7 A8 A9 A17 B6 B24 C4	1	0	1
Aprendizaxe colaborativa	A6 A8 A21 B23 C4	4	8	12
Investigación (Proxecto de investigación)	A6 A7 A9 A10 A13 A17 A21 C4	4	16	20
Portafolios do alumno	A6 A7 A8 A9 A10 A13 A21 A32 B6 B24 C4	4	14	18
Atención personalizada		3	0	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	**Descrición**
Sesión maxistral	Realizarase ao inicio de cada unidade temática, ou cando através do seguimento do traballo de aula e individual, se perciba a necesidade de aclarar ou introducir conceptos esenciais ou novidosos
Estudo de casos	A través de casos reais ou supostos estudaranse especialmente os temas relacionados coas distintas discapacidades
Lecturas	Indicaranse na aula as que teñen caracter obrigatorio e as que teñen un caracter opcional
Discusión dirixida	Trátase de intercambiar razoamentos e elaborar un pensamento propio sobre algúns dos temas traballados
Aprendizaxe colaborativa	Procederemos en dous sentidos: -En equipos terán que facer unha proposta de intervención na aula dende unha perspectiva inclusiva -Terán que poñerse en contacto con persoas da comunidade educativa para coñecer cómo contribúen no desenvolvemento de prácticas educativas dende unha perspectiva colaborativa
Investigación (Proxecto de investigación)	En equipos de 3 ou 4 persoas terán que recoller unha experiencia educativa realizada en unha aula de Educación Infantil onde haxa alumnado con NEAE e terana que analizar dende o punto de vista da inclusividade do alumnado. A experiencia podera recoller nun centro, nunha publicación, etc.
Portafolios do alumno	O alumnado terá que realizar unha recolleita dos contidos elaborados na aula para a partir de aí, analizalos, interpretados e enriquecer as opinións propias coas achegas dos autores propostos na bibliografía aduxntada ou outros autores lidos polo alumnado

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**

Investigación (Proxecto de investigación) Portafolios do alumno Estudo de casos Discusión dirixida	Estas actividades desenvolveranse coa supervisión periódica do profesor ou profesora da materia. Nesta supervisión solventaranse as dudas que poidan presentarse e daranse indicacións sobre as diversas fases de elaboración. O alumnado non asistente deberá establecer comunicación coa profesora para a preparación da materia.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Investigación (Proxecto de investigación)	A6 A7 A9 A10 A13 A17 A21 C4	Recolleita dunha proposta educativa, análise, interpretación e adaptación ás caractarísticas dunha escola que camiña cara a inclusión. Daráselle especial importancia a valorar aspectos que fagan referencia á inclusión escolar, tanto dende o punto de vista dos obxectivos e contidos traballados, da metodoloxía, do proceso de avaliación e o uso de recursos do entorno próximo e distante do alumnado dende a perspectiva de promover o coñecemento, o respecto, a toma de decisións baseadas na substentabilidade. As propostas realizaranse na aula-net a través de diversas actividades en moodle.	40
Portafolios do alumno	A6 A7 A8 A9 A10 A13 A21 A32 B6 B24 C4	Recollida da información, dos contidos e tarefas traballados na clase, para proceder á súa análise e interpretacación e contraste coas opinións dos autores e autoras: Os criterios de avaliación do documento serán: -Integración dos contidos abordados e das actividades realizadas na aula. -Reflexión e opinión persoal -Ampliación de coñecementos empregando as fontes documentais e investigación persoal. -Aplicabilidade ao teu traballo como docente no ámbito da EI. -Manexo das TIC para o alumnado con ANEAE. - Examen opcional. 20%	60

Observacións avaliación
O portafolios presentarase en formato dixital. 1. Asistencia - 2 puntos. O alumnado asistente será aquel que asiste á aula o 80% ou máis da materia. 2. Interactivas y participación nas actividades propostas- 4 puntos 3. Proxecto. Portafolio dixital (Traballo individual-optativo) - 2 puntos 4. Examen (optativo) - 2 puntos. Unha proba de 40 preguntas tipos test.

Fontes de información

Bibliografía básica	- ÁLVAREZ, L. E OUTROS (2002). Estrategias para atender a la diversidad desde la Educación Infantil. Revista de Psicología y Psicopedagogía - ARANDA, R. E ANDRÉS, C (2004). La organización de la atención temprana en la educación infantil. Tendencias Pedagógicas - AA.VV. (2000). Igualdad con diversidad: la apuesta de los Movimientos de Renovación Peadgógica (manuscrito inédito). Confederación de Movimientos de Renovación Peadgógica.. Recuperado o 20 de Setembro de 2002 de: http://cmrp.pangea.org/ig_div.htm. - AA.VV (2009). Diversidade e Inclusión. Revista galega de educación nº 43. Nova Escola Galega - AA.VV (2010). La respuesta educativa a la diversidad, aquí y ahora. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha - BLANCO, MR. (2008). Construyendo las bases de la inclusión y la calidad de la educación el primera infancia. Revista de Educación - Booth, T., Ainscow, M. e Kingston, D. (2006). Index para la Inclusión Desarrollo del juego, el aprendizaje y la participación en Educación Infantil. CSIE - CASTRO, M.M., FERRER, G.; MAJADO, M.F., RODRÍGUEZ, J.; VERA, J.; ZAGRA, M.; e ZAPICO, H. (2007). La comunidad en la escuela. La escuela en la comunidad. Graó - DARRETXE, L. SEPÚLVEDA, L. (2011). Estrategias educativas para orientar las necesidades educativas de los estudiantes con Síndrome de Ásperger. Electronic Journal of Research in Educational Psychology - DEL CARMEN, M. e VIERA, A.Mª (2000). La atención a la diversidad en educación infantil: los rincones . Aula de Innovación Educativa - DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADES E INVESTIBACIÓN DEL GOBIERNO VASCO (2010). LAS NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIALES EN EL SEGUNDO CICLO DE EDUCACIÓN INFANTIL. - DURÁN GISBERT, D. e GINÉ GINÉ, C. (2011). La formación del profesorado para la educación inclusiva: Un proceso de desarrollo profesional y de mejora de los centros para atender la diversidad. Revista Latinoamericana de Educación Inclusiva - GUIJO BLANCO, V. (2008). Derechos de la Infancia (0-6 años) y educación inclusiva. Revista de Educación - López Cruz, M. (2008). Redes de apoyo para promover la inclusión educativa: una revisión de algunos equipos y recursos. Revista electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación - PANIAGUA VALLE, G. e PALACIOS, J. (2006). Educación infantil: respuesta educativa a la diversidad. Madrid: Alianza - PETERS,T. (2008). Autismo: de la comprensión teórica a la intervención educativa. Ávila Autismo - Mendía Gallardo, R. (2006). INTERVENCION EDUCATIVA EN NIÑOS CON NECESIDADES ESPECIALES EN EDUCACION INFANTIL. II JORNADA SOBRE ATENCION TEMPRANA A NIÑOS CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIALES. Celebradas en Bil - PUYUELO,M. (2000). Parálisis Cerebral Infantil. Aljibe - TORRES SANTOMÉ, J. (2003). Educación infantil, equidad y justicia social. Infanicia - SANTIUESTE BERMEJO, V. e ARRANZA, M.L. (2009). Nuevas perpectivas en el concepto de evaluación. Revista de Educación - Vázquez Úceda, M. (2008). La atención a la diversidad del alumnado en las aulas de EI y primaria. Principios de la escuela inclusiva y estrategias útiles para su puesta en práctica. Recuperado de: http://soniasas.files.wordpress.com/2008/01/la-atencion-a-la-diversidad-delalumnado- - Guirado Serrat, A. e Sepúlveda Velásquez, L (2012). El alumnado con necesidades educativas especiales Una mirada histórica de la educación especial desde normativas legales. Qurriculum: Revista de teoría, investigación y práctica educativa - ECHEITA, G., PARRILLA, F Y CARBONELL, J (2011). La educación especial a debate. Revista RUEDES de la Red Universitaria de Educación Especial - DEL CARMEN, M. y VIERA, A. Mª (2000). La atención a la diversidad en educación infantil: los rincones . Aula de Innovación Educativa

Bibliografía complementaria	- ALESSIO, S. D' E OUTROS (2010). Educación inclusiva en Europa: el cambio de pensamientode la integración a la inclusión. Revista de Psicología y Educación - ARANDA REDRUEJO, R. e ANDRÉS, C. (2004). La organización de la atención temprana en la educación infantil. Tendencias pedagógicas - ARIZA PÉREZ, M.A. E TRUJILLO SÁEZ, F (2006). Experiencias educativas en aprendizaje cooperativo. Granada: Grupo editorial universitario - BARTÓN, L (2009). Estudios sobre discapacidad y la búsqueda de la inclusividad: observaciones. Revista de Educación - BLANCO, AI. e POY, R. (2009). Educación para todos: productos de apoyo para la discapacidad intlectual en el marco de la escuela inclusiva. Tavira - CANTALLOPS, J. e OUTROS (2010). Una revisión sobre la respuesta educativa de los centros escolares en el cambio hacia la inclusión educativa. Revista de Educación Inclusiva - CASTEJÓN, l. E OUTROS (2008). La escuela inclusiva ante los alumnos tartamudos: actitudes y emociones en la relación educativa. Revista de Educación - CC.OO (2009). La discapacidad motórica en la escuela y la familia. ¿Cómo adaptar ambos contextos a favor de la autonomía y esabilidad emocional del niño?. Temas para la educación. Revista Digital para Profesionales de la Enseñanza - CIDONCHA, V (2008). Materiales generales y específicos para los alumnos con necesidades educativas especiales. Educación y futuro digital - CRTOADI TOMELLOSO (2009). Medidas organizativas y curriculares de atención a la diversidad desde una perspectiva inclusiva. http://es.scribd.com/doc/11968980/Medidas-curriculares-y-organizativas-para-una-escuela-inclusiva - FIELDING, M (2011). La voz del alumnado y la inclusión educativa: una aproximación democrática radical para el aprendizaje intergeneracional. Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado - GALLEGO VEGA, M.C. (2011). El apoyo inclusivo desde la perspectiva comunitaria. Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado - GÓMEZ MONTES, J.M. (2005). Pautas y estrategias para atender la diversidad en el aula. Pulso. Revista de Educación - POY CASTRO, R. e BLANCO, A.I. (2009). Inclusión educativa y tecnologías de apoyo en discapacidad intelectual. Bordón - PRIETO-FLORES, O. E SANTA CRUZ, I. (2010). Eficiencia y equidad en las comunidades de aprendizaje y las escuelas. Psychology, Society & Education - RAMIREZ CASTILLO, M.A. (2007). Metodología en la atención al alumnado con necesidades educativas especiales. Revista de Educación de la Universidad de Granada - REYES CARRETERO, M. (2011). Metodologías alternativas para atender la diversidad. http://centros.educacion.navarra.es/caps/infantil/attachments/article/83/Ficha%20sobre%20metodolog%C - AEDEE (2003). Educación Inclusiva y Prácticas en el aula. http://www.european-agency.org/sites/default/files/inclusive-education-and-classroom-practices_iecp- Páxinas con imáxes para elaborar e encontrar material:http://uk.dk.com/static/cs/uk/11/clipart/index.htmhttp://iespana2.gograph.com/IntegrationSimpleSearch.cfm?cfid=17779http://prescolaire.grandonde.com/clipart/activites/index.htmhttp://www.disabilityworld.org/09-10_01/spanish/indice.shtmlhttp://especial.fcep.urv.es/http://www.webespecial.com/webespecial.htmhttp://www.pntic.mec.es/http://w3.cnice.mec.es/recursos2/atencion_diversidad/01_03_01.htmhttp://cidat.once.es/http://needirectorio.cprcieza.net/http://www.xtec.es/~jlagares/indexcastella.htmhttp://informaticaparaeducacionespecial.blogspot.com/2008_05_01_archive.html http://villaves56.blogspot.com/2008/07/vocaroo-para-trabajar-la-expresin-oral.htmlhttp://cprcaspe.educa.aragon.es/RECURSOS/compensat.htmhttp://www.polibea.com/libros/index.htmhttp://platea.pntic.mec.es/~fmaquina/rg.htmhttp://www.revistaeducacion.mec.es/enlaces3.htmhttp://www.ulpgc.es/index.php?asignatura=1354130013572&ver=pd_bibliografia&id_Páxinas con sons grabados para elaborar material:http://www.findsouns.com/types.htmlhttp://iris.cinice.mecd.es/bancoimagenes/sonidos/directorio.phpOutros materiais de apoio:REVISTASRevista Educación Especial. Málaga: Aljibe.Revista Catalana d'Educació Especial i

Atenció a la Diversitat. Vic:DepartamentRevista Galega da EducaciónRevista Galega do EnsinoCuadernos de PedagogíaRevista de Innovación EducativaRevista QuinesiaDisability & SocietyEducational PsychologyEmotional and Behavioural DifficultiesEuropean Journal of Special Needs EducationHigh Ability StudiesInternational Journal of Disability, Development and EducationInternational Journal of Inclusive EducationJournal of Intellectual & Developmental DisabilitySpecial Educational Needs Abstracts

Recomendacións
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías